

SZERKESZTŐI OLDALAK

DR. ZÖLD-NAGY VIKTÓRIA

Az államigazgatás legkisebb területi egysége, a járás kialakítása

A Területi Statisztika hasábjain számos írás jelent már meg a járások történelmi előzményeiről, a modern kori járás kialakításáról, a szakmai előkészítő munkákról. Jelen publikációval az a célom, hogy a tervezést, a szabályozást és a szervezés előkészítését végző, koordináló tárca szempontjából mutassam be a járások, a járási hivatalok kialakításának főbb elméleti alapjait, a kialakítás rövidebb és hosszabb távú célkitűzéseit, aktuális kérdéseit.

A Nemzeti Együttműködés Programjában megfogalmazott cél a jó állam kialakítása. A jó állam magában hordozza az átlátható és felelős állam működését, az egyszerűbb közigazgatási szabályozást és intézményrendszert is. Az állampolgárok, ügyfelek, vállalkozók szempontjából további fontos elem a kiszámítható és stabil állam, azaz az állami szabályozás, a koherens jogalkotás.

Mindezen elvek mentén a Magyary Zoltán által a közigazgatás-fejlesztési programban megfogalmazott célok elérése érdekében került sor a közigazgatás szervezetrendszerének áttekintésére. A központi, majd a területi államigazgatás átalakítását, valamint a megyei önkormányzatok konszolidációját követően a jó állam kialakításának következő lépcsője az államigazgatás helyi szintjének áttekintése és – a kormány döntése alapján – a modern kori járások kialakítása. A kialakítás alapelve a gyors és könnyű hozzáférés biztosítása az államigazgatási szolgáltatásokhoz, a létező ügyintézési helyszínek megőrzése, a területi államigazgatási szervek illetékességi területeinek járási alapú rendezése, valamint a megyék határainak megőrzése.

A járások kialakításánál érvényesíteni kívánt legfőbb cél a területi államigazgatás újjászervezése kiemelkedő elemének megvalósítása, az államigazgatás jelenleg körzeti, helyi szinten működő szerveinek járási szintű integrálása, az önkormányzat és államigazgatási feladat- és hatáskörök szétválasztása, az identitásra, a közösségépítésre, a településszerkezeti adottságokra és a szakmai teljesítőképességre alapozott, hosszú távon stabil járás létrehozása.

Mindezek alapján a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM) megrendelésére a HÉTFA Kutatóintézet végezte az előkészítő munkát, amely során vizsgálták a területi igazgatás magyar történelmi hagyományait, az átalakításra vonatkozó jelenkori kutatások eredményeit, valamint az európai tapasztalatokat; elemezték a lakosság területhasználati szokásait és területi identitását, feltárták a lehetséges járásközpontokat, s az államigazgatási járások optimális – funkciótól függő – sűrűségét.

Mivel a járást nem önkormányzati, hanem államigazgatási szintként alakítjuk ki, az elkészült szakmai javaslatot az államigazgatási funkciók hatékony szervezése szempontjából tekintettük át, kiemelt figyelemmel a már meglévő kapacitásokra. Az előzetes egyeztetések és a járásokról szóló kormányhatározat alapján kezdődött meg a járások

lehatárolására vonatkozó tervezetek előkészítése és a járások számának meghatározása. A járások kialakítását széles körű társadalmi és szakmai egyeztetés övezte, ennek egyik lényeges pontja volt a 2012. január 10–29. között lezajlott társadalmi egyeztetés. Mindezek mellett a tárca egyeztetést folytatott az önkormányzati érdekszövetségekkel, jegyzői szervezetekkel, szakszervezetekkel, megyei szinten pedig a kormány megbízottak keresték meg és egyeztettek az érintett partnerekkel.

A járások kialakítása tekintetében az alapvető szabályokat, keretet törvényi szint adja, míg az államigazgatási feladat- és hatáskörök telepítésére vonatkozó rendelkezés többsége, valamint a szervezeti szabályozás, az illetékességi terület és a székhely kijelölése kormányrendeleti szinten történt. A feladat- és hatáskörök szétválasztásánál kiemelt szempont volt, hogy a helyi szabályozáshoz kapcsolódó, helyismerethez kötődő, mérlegelési jogkörbe tartozó ügyek lehetőleg maradjanak a települési jegyzőnél; ahol viszont az adott ügyben az államnak van egyértelműen feladata, szerepe, ott a járási hivatal tudjon majd hatékonyabban intézkedni. A járási hivatalok legfontosabb feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő államigazgatási feladatok ellátása lesz.

Ezek alapján a jegyzői feladatok közül a járási hivatalokhoz kerülnek:

- az okmányirodai feladatok (lakcímnnyilvántartás, útlevél-igazgatás, gépjárműnyilvántartás),
- az egyes gyám- és gyermekvédelmi ügyek,
- az egyes szociális igazgatási ügyek,
- a családtámogatási ügyek,
- a köznevelési feladatok,
- a menedékjogi ügyek,
- az egyéni vállalkozói tevékenység engedélyezése,
- az egyes kommunális típusú ügyek (például temetőengedélyezés),
- az egyes állategészségügyi feladatok (például cirkuszi menázséria, állatotthon engedélyezés),
- a fővárosi és megyei kormányhivatalok által átvett szabálysértési feladatok (2012. április 15-től a fővárosi, megyei kormányhivatalba átkerült hatáskör),
- a helyi védelmi bizottságok vezetése,
- az egyes vízügyi, környezetvédelmi hatáskörök.

A korábban jelzett speciális szempontok alapján a jegyzőnél maradnak az alábbi feladat- és hatáskörök:

- a birtokvédelmi eljárás,
- a hagyatéki eljárás,
- az anyakönyvi eljárás,
- az adóigazgatás és adóvégrehajtás,
- az egyes építésügyi igazgatási feladatok,
- a kereskedelmi engedélyezés,
- a helyi önkormányzati rendeletalkotáshoz kötött szociális ellátások,
- a gyermekvédelmi támogatások,
- a helyi állattartás szabályozása (képviselő-testület hatásköre).

A járási hivatalok feladatait képezi továbbá a járási hivatalba szakigazgatási szervként beépülő, jelenleg a fővárosi, megyei kormányhivatal megyei szakigazgatási szerveinek helyi szerveként működő szervek feladat- és hatásköre (2013. január 1-jétől járási állat-

egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző szerv, járási földhivatal, járási hivatal munkaügyi kirendeltsége, járási népegészségügyi szakigazgatási szerv, járási építésügyi szakigazgatási szerv). A jegyzőtől átkerülő hatáskörökkel együtt a jelenlegi városi gyámhivatalok – járási gyámhivatal elnevezéssel – is szakigazgatási szervként integrálódnak a járási hivatalba.

A járási hivatalok a fővárosi, megyei kormányhivatalok kirendeltségeként jönnek létre. A hivatalok a járási hivatalvezető által közvetlenül vezetett törzshivatalból és a fent említett szakigazgatási szervekből áll. A járási hivatalok az államigazgatási szervezetrendszerben általános elsőfokú hatóságként, a megyei kormányhivatalok általános másodfokú hatóságként jelennek meg.

A 2012. augusztus 13-án kihirdetett kormányrendelet alapján a 2013. január 1-jétől létrejövő járási rendszer néhány fontosabb jellemzője: a legnagyobb lakosságszámú járás Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a Miskolci járás (255 042 fő), a legkisebb lakosságszámú járás pedig Heves megyében a Belpátfalvai járás (9255 fő). A legtöbb járás Pest megyében van (18), a legkevesebb Komárom-Esztergom, Nógrád, Tolna és Zala megyében (6). A legtöbb település a Zalaegerszegi (84), illetve a Kaposvári járásban (78) található.

Bár a kormány a járások illetékségi területét és székhelyét kormányrendeletben rögzítette, szükséges annak lehetőségét megteremteni, hogy a közlekedési, társadalmi viszonyok, egyéb tényezők változása miatt lehetőség legyen a járási határok módosítására, a települési önkormányzatok javaslatot tehessenek más járáshoz történő átcsatolására, vagy önálló, új járás kialakítására. A javaslatot a települések a fővárosi és megyei kormányhivatalokon keresztül tehetik meg a közigazgatás szervezéséért felelős miniszter felé. A kormány döntése alapján pedig a településnek másik járáshoz történő átcsatolására, illetve új járási hivatal kialakítására – a közös önkormányzati hivatalokra vonatkozó törvényi szabályozással összhangban – az általános önkormányzati választások napjával kerülhet sor.

A jogalkotási feladatokkal párhuzamosan zajlik a járási hivatalok előkészítése, amit széles körű, a települési önkormányzatok aktív közreműködésével zajló felmérés alapoz meg. A felmérés része egyrészt a jelenlegi okmányirodák mint a 2013 végéig kialakításra kerülő kormányablakrendszer bázisainak felmérése, valamint egy internetes felület segítségével valamennyi körjegyzőség, polgármesteri hivatal működésére vonatkozó adatok rögzítését biztosító adatbázis létrehozása. A kormányablakok előkészítését segítő megyénkénti felmérés 9 hét alatt zajlott le 2012 júliusában, ezalatt 261 település mintegy 1350 helyszíne került megvizsgálásra, a felmérés során megtett össztavolság meghaladja a 62 000 kilométert. A megtekintett, illetve felmért fővárosi helyszínek száma kb. 100. Az elsőként feltöltött kérdőívek (a települési önkormányzatok polgármesteri hivatalainál foglalkoztatott köztisztviselők és munkavállalók feladataihoz kapcsolódó felmérés a (kör)jegyzők részére; ingatlanfelmérés kormányablakok kialakításához; kormányablak helyszíneinek infokommunikációs felmérése; Erekly-terv IV. ütem) kitöltése az önkormányzatok részéről szinte teljes egészében befejeződött.

A járási hivatalok kialakítása ugyanakkor nem jelenti azt, hogy az államigazgatási ügyek intézésére a jövőben kizárólag a járásszékhelyeken, a járási hivatalok központjaiban lenne lehetőség. A járásszékhelyek mellett – a jelenleg működő okmányirodák bázisán – kialakításra kerülnek a járási hivatalok integrált ügyfélszolgálatai, azaz a járási

kormányablakok. A kormányablakok biztosítani fogják, hogy az állampolgárok az államigazgatási ügyeiket a kormányablakok székhelyein elindíthassák és el is intézhessék. Az államigazgatás átalakításának végső célja ugyanis a magas színvonalú, ügyfélbarát, egyablakos ügyintézés kialakítása.

Fontosabb jogszabályok jegyzéke:

A járások kialakításáról szóló 1299/2011. (IX. 1.) Korm. határozat

A járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény

A járási (fővárosi kerületi) hivatalok kialakításával összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 174/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet

A járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 218/2012. (VIII. 13.) Korm. rendelet